

No et moi

No et moi

FILM EN EDUCATIE...

... in het vertoningscircuit van *Lessen in het donker*, in het kader van Filmfestival Open Doek, ter gelegenheid van een workshop verzorgd door Jekino of van een film in de klas...

Het medium film kreeg een plaats in het lessenpakket van heel wat scholen, daarom zorgen wij graag voor een degelijke programmatie en pedagogische omkadering. We maken jaarlijks een pittige selectie van een 30-tal films uit het afgelopen seizoen, organiseren op heel wat plaatsen vertoningen en zorgen voor kant-en-klare lesmappen voor een boeiende verwerking in de klas. Daarbij spelen we in op de eindtermen en ontwikkelingsdoelen.

In elke lesmap streven we naar een filmtechnische en inhoudelijke benadering van de film en focussen we op één filmterm.

**DOELGROEP NO ET MOI:
2E GRAAD SECUNDAIR
ONDERWIJS**

www.jekino.be
www.opendoek.be
www.lesseninhetdonker.be

FEEDBACK!

We horen graag je reactie op de film, de bespreking en lesmap. Surf naar www.filmfiches.be en laat je (sterren)mening achter bij de film die je zag. De fiches zijn een digitale, meer visuele uitdieping van deze lesmap met trailers, foto's en interessante achtergrondinfo.

INHOUDSTAFEL

Filmfiche	4
Regie en productie	7
Zabou Breitman, de regisseur	
De productie	
Personages	13
Vragen	
Opdracht: de profielpagina	
Reacties verzamelen	17
Filmbespreking in de klas	18
Focus op vertelperspectief	21
Vragen	
Opdracht: veranderen van vertelperspectief	
Opdracht: schrijf zelf een voice-over	
Jong en dakloos	29
Zwerfjongeren	
De kringloop van armoede	
Surftip: Poverty is not a game	
Vragen	
Rugzak	
Bibliografie	33
Fiche voor de leerlingen	34
Bijlage: Fragmenten uit het boek	36

FILMFICHE

Kopieer de filmfiche op de volgende pagina voor je leerlingen. Zo zijn ze meteen goed voorbereid op de voorstelling. Ook voor je collega's die de leerlingen vergezellen, kan het een handige leidraad zijn.

Filmfiche

TECHNISCHE KAART

Frankrijk, 2010, 105 min.
Frans gesproken
Nederlands ondertiteld

Regisseur : Zabou Breitman
Scenario : Zabou Breitman & Agnès de Sacy
Gebaseerd op het boek NO EN IK van Delphine de Vigan
Producent : Frédéric Brillion en Gilles Legrand
Camera : Michel Amathieu
Montage : Françoise Bernard
Met : Nina Rodriguez, Julie-Marie Parmentier, Bernard Campan, Zabou Breitman en Antonin Chalon
Distributeur in België: BFD

SYNOPSIS

De 13-jarige Lou is een hoogbegaafd meisje uit de Parijse middenklasse. Na school duikt ze met haar neus in de boeken, of zit ze in het station mensen te observeren. De 19-jarige No is dakloos, drinkt, rookt en neemt pillen. Haar dagen bestaan uit rondhangen in het station, bedelen, en hopen dat ze 's avonds een slaapplek kan vinden.

Tussen deze twee buitenbeentjes ontstaat een opmerkelijke vriendschap die het gezinsleven van Lou hevig zal verstoren.

OFFICIËLE WEBSITE

<http://diaphana.fr/film/no-et-moi>
De trailer en enkele foto's geven je al een idee van wat je mag verwachten. (in het Frans)

WAT VINDT DE PERS?

"Het portret van de dakloze No is soms erg confronterend, maar deze eigentijdse zedenschets toont ook hoe de harde realiteit jongeren kan doen dromen. Breitman regisseerde met veel oog voor detail en vooral met veel empathie."

De Morgen

"Een zeldzame film die de droefenis en bitterheid van het onderwerp geen moment uit de weg gaat, maar je desondanks ook een positief gevoel weet te geven over de veerkracht van jonge mensen."

NRC Handelsblad

"Regisseur Breitman, die zelf de moederrol speelt, weet van dit kleinschalige drama een imposante en meeslepende filmvertelling te maken."

Algemeen Dagblad

VÓÓR JE NAAR DE FILM GAAT!

Je ziet ze vaak rondlopen in grote steden: daklozen. Mensen die het gevecht met de maatschappij hebben verloren en om wat voor reden dan ook op straat leven. De meeste mensen lopen er met een grote boog omheen. NO ET MOI gaat over een tedere vriendschap tussen een dakloze tiener en een dertienjarig, eenzaam en hoogbegaafd meisje. Deze verfilming van het jeugdboek NO EN IK valt vooral op door de levensechte, subtiele en herkenbare personages. Bovendien haalt regisseur Zabou Breitman het beste naar boven in haar jonge acteurs. Breitman speelt trouwens zelf ook een kleine rol in de film als de depressieve moeder van Lou.

Regie en productie

ZABOU BREITMAN, DE REGISSEUR

Actrice-scenariste-regisseur Zabou Breitman (°1959) is in Frankrijk al drie decennia lang bekend als Zabou: koosnaampje voor Isabelle, haar echte voornaam. Als Zabou speelde ze in meer dan zeventig films, van gerespecteerde drama's als LE PREMIER JOUR DU RESTE DE TA VIE (2008) tot enkele erotische komedies als GWENDOLINE (1984).

Haar vader schreef onder meer scenario's voor de Franse avonturenreeks THIERRY LA FRONDE. Zabou was vijf jaar als ze voor het eerst in een aflevering meespeelde.

Zabou Breitman: *"Mijn vader heeft me met cinema grootgebracht. Kun je je voorstellen dat ik als piepjong meisje al avant-gardeklassiekers en zware Russische kost op mijn bord kreeg?"*

Ondertussen bouwt ze gestaag aan een carrière waarin cinema, theaterbewerkingen, acteren, televisie, scenarioschrijven en regisseren elkaar afwisselen en aanvullen. NO ET MOI heeft ze dan ook niet enkel geregisseerd, ze schreef ook mee aan het scenario en nam een van de bijrollen voor haar rekening (ze speelt de depressieve moeder van Lou).

DE PRODUCTIE

IN DEN BEGINNE WAS ER... EEN BOEK.

NO ET MOI is een roman van de Franse schrijfster Delphine de Vigan. Het boek was een echte bestseller in Frankrijk, won verschillende prijzen en werd in meer dan 20 talen uitgebracht, ook in het Nederlands (onder de titel NO EN IK).

Producenten Frédéric Brillion en Gilles Legrand kochten de filmrechten en vroegen Zabou Breitman om het boek te verfilmen. *"Ik*

stond eerlijk gezegd niet te springen. Mijn vorige film was al een boekverfilming, en ook voor het theater was ik een roman aan het bewerken. Ik had geen zin om het nog eens te doen. Maar dat was voor ik het boek las."

Breitman vond in het boek gelijkenissen met één van haar favoriete films: L'EFFRONTÉE (1985) een film over opgroeien en de wereld verkennen, met in de hoofdrol een dertienjarige Charlotte Gainsbourg. *"Die film ligt me zo nauw aan het hart dat ik zelf ook altijd al een film heb willen maken over de pubertijd gezien door de ogen van een meisje."* Met NO ET MOI kon die wens eindelijk in vervulling gaan.

Breitman bleef tijdens het schrijven van het scenario (met Agnès de Sacy) heel trouw aan het boek. De twee grootste verschillen: in het boek heeft Lucas vanaf het begin duidelijk een oogje op Lou, en blijft het nogal vaag of No zich al dan niet substitueert.

CASTING

Het jonge meisje dat de dertienjarige Lou zou spelen werd gauw gevonden. Nina Rodriguez vertolkte eerder al de dochter van Zabou Breitman in de film LE PREMIER JOUR DU RESTE DE TA VIE (2008), en was geweldig op de audities. Breitman: *"Ze stak met kop en schouders boven de andere kandidaten uit, er was helemaal geen concurrentie."*

Maar het werd een helse zoektocht naar de juiste actrice voor de 19-jarige No. Breitman: *"Oorspronkelijk wou ik No laten vertolken door een meisje dat echt dakloos was en die de situatie heel goed kende. Maar dat was geen goed idee. Voor een klein bijrolletje had dat misschien nog gekund, maar niet voor een hoofdrol. Dus gingen we op zoek naar professionele actrices van 19 jaar, maar die hadden allemaal een babyface die niet paste bij het harde leven van No."*

De rol ging uiteindelijk naar Julie-Marie Parmentier, die met haar 30 jaar strikt genomen veel te oud was. *"Ik had toevallig een oude film met haar nog eens opnieuw bekeken, en de dag erna heb ik haar uitgenodigd voor een audities. Ze was perfect."*

Julie-Marie Parmentier is een gevierde theateractrice in Frankrijk (vast lid van de prestigieuze Comédie Française). Breitman: *"Julie-Marie doet me denken aan Olivier Gourmet, de acteur uit LE FILS en LA PROMESSE. Hypergeconcentreerd, altijd beschikbaar, in het personage verzonken. Dat type acteur is net een marsmannetje: tijdens een project bestaat niets anders dan de rol."*

Voor de rol van de jonge Lucas ging Breitman het niet ver zoeken - ze castte haar eigen zoon Antonin Chalon, die trouwens in al haar films een rol speelt. Breitman: *"Het is ontroerend om je eigen zoon te regisseren. Deze keer was hij erg ongerust. Hij dacht dat hij niet goed genoeg zou zijn. Draaidag één was heel lastig voor hem, maar daarna viel er een last van zijn schouders."*

REALISME

Zabou Breitman wou deze film zo realistisch mogelijk maken. Dat deed ze onder meer door:

- Tussen de uitgewerkte dialogen veel ruimte te laten voor improvisaties.
- Op echte locaties in Parijs te filmen.
- Steeds echte figuranten te gebruiken. De jongeren op school zitten ook werkelijk op die school. De stamgasten in het café waar No en Lou zitten, zijn ook de werkelijke stamgasten van dat café. De dakloze vrienden van No zijn ook werkelijke dakloos, etc.
- Niets in de studio op te nemen. Ook het appartement van Lou is een echt appartement, met zoveel mogelijk de meubels die er ook werkelijk stonden.
- Veel te praten met dakloze meisjes. Hun manier van praten en denken diende als inspiratie voor het personage No.

DE MUZIEK

Breitman over de muziekkeuze: *“Ik wou vooral vrouwenstemmen gebruiken en liefst in combinatie met popmuziek. Ik hou erg veel van Portishead en ik ben erg blij met de live-versie van Over, of met het stukje strijkkwartet van Metallica op het einde van de film. Er wordt heel wat afgebabbeld in de film, en met de muziek kon ik het geheel wat meer lucht geven.”*

TIP

Het boek NO EN IK van Delphine de Vigan is erg populair bij jonge lezers. Het boek van 247 pagina's leest erg vlot en lijkt wel op maat gemaakt voor meisjes uit het derde middelbaar. Omdat de gelijkenissen tussen boek en film zo opvallend zijn, kan het leuk zijn om het boek in de nabespreking te verwerken.

Personages

LOU

De dertienjarige Lou Bertignac is hoogbegaafd en zit op school twee klassen hoger dan normaal. Met veel verbazing en nieuwsgierigheid analyseert ze de wereld om haar heen. Toch is ze vooral heel eenzaam. Al haar klasgenoten zijn al flink uit de kluiten gewassen en druk bezig met puberen. De serieuze en leergierige Lou daarentegen heeft haar vizier vooral op schoolwerk gericht, want veel vrienden heeft ze niet en thuis is het ook niet bepaald gezellig.

Zabou Breitman: *“Misschien is het wel haar eigen eenzaamheid, aangescherpt door het isolement van haar hoogbegaafdheid, die ervoor zorgt dat ze de eenzaamheid van No zo snel herkent. No is een soort spiegel. Daarnaast is er nog dat vage en verwarde gevoel, ook al zo typisch voor de adolescentie, om de wereld of althans één iemand te willen redden. Onrecht te herstellen. Wat Lou nog*

niet beseft is dat zij daarmee eigenlijk ook zichzelf en haar eigen wereld wil redden.”

Want Lou heeft No ook echt nodig om de leegte in haar gezin op te vullen. Sinds het kleine zusje van Lou overleed aan wiegendood is haar moeder zwaar depressief en probeert haar vader krampachtig de boel bij elkaar te houden. No's komst is als het ontbrekende puzzelstuk: de plaats aan tafel is weer bezet, de leegstaande kamer wordt weer bewoond en haar moeder is weer echt aanwezig.

NO

De losbandige No (kort voor Nora) is 19 jaar en dakloos. Ze drinkt, rookt en neemt pillen. Haar dagen bestaan uit rondhangen in het station, kou lijden en hopen dat er 's avonds een plaatsje vrij is in het opvangcentrum. Hoe ze precies op straat terechtgekomen is komen we nooit te weten, al is het wel duidelijk dat haar moeder haar niet meer

wil zien. Ze wil zelfs de deur niet meer voor haar openen.

(In het boek wordt meer verteld. No was een ongewenst kind, haar moeder werd op 15-jarige leeftijd verkracht en heeft haar dochter nooit enige liefde kunnen geven. Na het overlijden van haar grootmoeder werd ze aan haar lot overgelaten.)

Als Lou haar vraagt om te komen logeren, ziet ze dat echt als een nieuw begin. Haar pogingen om haar leven terug op orde te krijgen zijn eerlijk en oprecht, en dat is de vriendschap met Lou ook. Maar No blijkt haar hang naar drugs en alcohol niet te kunnen afzweren en dreigt Lou mee te sleuren in een neerwaartse spiraal.

LUCAS

Lucas is de populairste jongen uit de klas die altijd te laat komt, van muziek houdt, en nooit om een kwinkslag verlegen zit. Uiteraard kijkt Lou naar hem op, net zoals de meeste meisjes uit haar klas. Wat Lou niet had verwacht is dat Lucas zich snel ontpopt tot een echte vriend die haar wil helpen om voor No te zorgen.

Breitman: *“De jongen vormt een soort bescherming, want de ver-smelting tussen No en Lou is niet zonder risico. Anderzijds vormen ze zo’n beetje hun eigen surro-gaat gezinnetje, waarbij het niet altijd even duidelijk is wie de rol van de moeder en van het kind op zich neemt. In het geval van Lucas is er ook sprake van ‘rebel-lion chic’, want hij stelt het dure appartement van zijn afwezige ouders zomaar ter beschikking. Door die ouderlijke afwezigheid is er trouwens ook bij hem sprake van een verschrikkelijk gebrek aan liefde. Wat de drie jongeren in ieder geval met elkaar verbindt is de afwezigheid van de moederfi-guur, waardoor ze elk op hun ma-nier gedwongen werden om snel groot te worden.”*

DE OUDERS VAN LOU

Het gezin Bertignac lijdt nog steeds onder het drama dat zich jaren geleden heeft afgespeeld: de wiegendood van baby Thais. De moeder is de schok nooit te boven gekomen en kijkt de ganse dagen in haar pyjama tv, zonder te weten welk jaar, welke maand, welke dag of zelfs hoe laat het is. De vader probeert krampachtig het gezin recht te houden, met goede bedoelingen, maar hij is niet altijd even effectief. De komst van No brengt daar langzaam verandering in. De moeder gaat weer

de deur uit (zelfs naar de kapper), en de tv staat wat minder aan. Alleen de oprechte liefde tussen moeder en dochter Lou blijft uit. Tot het laatste beeld van de film, wanneer moeder en dochter el-kaar – eindelijk – omhelzen.

VRAGEN

*Vond je de personages in deze film geloofwaardig? Waarom wel of waarom niet?
Hoe zou je Lou omschrijven? Wat voor karakter heeft ze?
Wat zijn de gelijkenissen tussen No en Lou? En de verschillen?
Welk personage sprak jou het meeste aan en waarom?
Wat Lou nog niet beseft is dat zij*

*door No te redden, ook zichzelf en haar eigen wereld wil red-den. Is dat waar? Waarom wel of waarom niet?
Waarom beslist No om Lou achter te laten in het station en alleen weg te gaan?
Wat kan je vertellen over de moe-ders van Lou, No en Lucas?*

OPDRACHT: PROFIELPAGINA

Voor deze opdracht kruip je in de huid van de filmpersonages No, Lou en Lucas. Je bedenkt hoe ze hun profielen zouden hebben ingevuld op Facebook of Netlog.

HOE GA JE AAN DE SLAG?

1. Kies voor welk personage je het profiel invult: Lou, No of Lucas.
2. Verzamel weetjes: allereerst wordt naar een aantal weetjes gevraagd over je personage. De informatie kun je uit de film halen.
3. Karakter: wat weet je van je personage? Wat is zijn/haar hobby? Gebruik je inlevingsvermogen als je het antwoord niet direct uit de film kunt halen. Van welke films zou Lou bijvoorbeeld houden? Of houdt ze meer van boeken?

4. Passie: wat is zijn of haar passie? Waar zal hij of zij het meest over schrijven in haar status-update (bv. over ruzies met ouders, over kledij, over muziek, over zijn of haar uiterlijk)

5. Voeg foto's toe. Foto's van de personages kun je vinden via Google. Tik de naam in van het personage en de naam van de film. Je kunt ook een onderschrift bij de foto's maken. Je kunt de profielpagina ook versieren met tekeningen of andere afbeeldingen die passen bij het personage.

Reacties verzamelen

Vlak na de vertoning wil je vaak je eerste indrukken kwijt. Je hoeft niet onmiddellijk dieper in te gaan op de bedenkingen van iedereen, laat de leerlingen gewoon even 'stoom afdalen.'

Daarbij kunnen enkele eenvoudige vragen helpen:

- Vond je het een goede film? Waarom (niet)?
- Welk moment uit de film is je het meest bijgebleven? Welke scène zal het langst in je herinnering blijven?
- Zou je de film aanraden aan je vrienden? Aan je ouders? Waarom wel/niet?
- Met welk gevoel bleef je achter in je bioscoopzetel?
- Zijn er dingen verteld waar je meer over wil weten?
- Weet je nog wat het allereerste beeld van de film was? En het laatste?
- Wat vond je het sterkste aan deze film?
- Waardoor bleef je geboeid?
- Was er iets wat je minder goed vond?
- Was er iets wat je niet begreep?

Filmbespreking in de klas

Het doel van een goede filmbespreking in de klas is de leerlingen te laten nadenken over de inhoud, de vorm, en het verband tussen de film en de eigen leefwereld.

Je kan NO ET MOI al grondig bespreken op basis van deze drie vragen:

- **Inhoud:** Waar gaat NO ET MOI over? Wat is het thema van de film?
- **Vorm:** Uit welk gezichtspunt wordt het verhaal verteld? Hoe weet je dat?
- **Beleving:** Welke scènes of momenten vond je herkenbaar en waarom?

Laat leerlingen hun antwoorden verduidelijken en verdedigen en laat andere leerlingen daarop reageren.

Hieronder vind je enkele mogelijke bijvragen.

INHOUD

- Waarom wordt Lou aangetrokken tot No?
- Zowel No, Lou als Lucas hebben een moeilijke relatie met hun moeder. Leg uit? Zijn er nog overeenkomsten tussen deze drie personages?
- Waarom loopt Lou weg van huis?

VORM

- Wat vond je van de acteerprestaties in de film?
- De regisseur heeft verschillende keuzes gemaakt om de film zo realistisch mogelijk te maken. Welke? (zie ook pagina 7, onder het teltje realisme).

- NO ET MOI is een boekverfilming. Heb je zin gekregen om het boek te lezen? Waarom wel of waarom niet?

BELEVING

- Met welk personage kon je je het best identificeren? Met Lou of No? Waarom?
- Stel dat het mag van je ouders, zou jij No in huis halen?
- Hoe kan je als jongere op straat terecht komen, denk je?

Focus op verteloperspectief

Intelligente maar naïeve tienermeisjes zijn populaire personages in de hedendaagse Franse cinema. Met hun eigenwijze blik geven ze verfrissend commentaar op die rare ingedutte wereld van de volwassenen. Dat bleek al in films als STELLA en LE HÉRISON, en nu ook in NO ET MOI.

Deze films hebben alle drie gemeen dat het verhaal verteld wordt door de ogen van een dertienjarig meisje. Zij vormen het vertelperspectief.

Het vertelperspectief (of vertelinstantie of verteller) is het antwoord op de vraag "Wie vertelt?" In een boek is dat meestal erg duidelijk. Het is ofwel een 'alwetende verteller' die zelf geen deel uitmaakt van het verhaal, of een 'vertellende ik' die over zijn/haar eigen belevenissen vertelt in de ik-vorm, of een verteller die in de derde persoon één personage volgt. In een boek kan je het vertelperspectief meestal al afleiden uit de eerste bladzijde.

Maar heeft een film ook een vertelperspectief?

In het boek NO EN IK hanteert de schrijfster Delphine De Vigan de ik-persoon. Zoals in een dagboek beschrijft de dertienjarige Lou haar ervaringen met No, haar eigen gevoelens, twijfels en angsten. De filmmakers hebben ervoor gekozen om dit vertelperspectief zoveel mogelijk te behouden.

Maar hoe doe je dat? Hoe zorg je ervoor dat de kijkers van een film het verhaal beleven door de ogen van een dertienjarig meisje? De verfilming van NO EN IK gebruikt verschillende methodes.

TIP

Je kan voor de verwerking van dit hoofdstuk gebruik maken van de bijlage met fragmenten uit het boek op p.36

DE VOICE-OVER

Bij een voice-over hoor je een stem 'over de beelden' heen, een stem die vertelt welke gevoelens en gedachten personages hebben, of die feiten aanhaalt die niet in beelden te vatten zijn. Zo'n voice-over kan, net zoals in een boek, een alwetende verteller zijn, of één van de personages die in de ik-persoon vertelt.

In NO ET MOI is het de stem van Lou die over de beelden heen haar gedachten verwoordt.

VOORBEELD

Tijdens de eerste scène in het station Austerlitz zie je mensen aankomen en vertrekken. Ondertussen hoor je Lou vertellen: *"Ik kijk graag naar de treinen die vertrekken, en de mensen die aankomen of weggaan, verloren lopen, of elkaar terugvinden, geliefden die afscheid nemen. Ik kijk naar de mensen die gespannen en ongeduldig wachten (...) Maar die ene dag zag ik iets anders. Ik zag de andere mensen die naar het station gaan, maar er nooit weggaan."*

Pas tijdens die laatste zin komen de daklozen in beeld. Ze bedelen, staren voor zich uit met trieste blik, of slapen in een versleten slaapzak.

De voice-over is een techniek die veel voorkomt bij boekverfilmin-

gen. Toch vinden heel wat filmmakers het een gemakzuchtig foefje dat te literair en te weinig filmisch is. Een film moet immers 'laten zien' in plaats 'zeggen', vinden ze.

Ook Zabou Breitman dacht er aanvankelijk zo over: *"We hebben eerst geprobeerd om een scenario te schrijven zonder voice-overs, maar uiteindelijk vroeg ik mij af waarom ik er zo voor terugdeinsde. Kijk maar naar CASINO van Martin Scorsese, ik geloof dat die film voor 70% uit voice-overs bestaat."*

Andere films die deze techniek gebruiken: TRAINSPOTTING, THE SHAWSHANK REDEMPTION, FIGHT CLUB, SIN CITY, APOCALYPSE NOW etc. (overigens allemaal verfilmingen van een boek, net als NO ET MOI)

DROOMSEQUENTIE

Een andere manier om de twijfels en angsten van een hoofdpersoonage te laten zien zijn droomsequenties. Een droom kan immers veel onthullen over (onbewuste) emoties van een personage. Hoewel droomsequenties in de meeste films een heel surrealistisch karakter krijgen (mensen beginnen te vliegen, doden komen terug tot leven, vaak wordt er ook in een dromerige atmosfeer gefilmd etc.) blijft NO ET MOI steeds erg

realistisch. De droomsequentie in NO ET MOI is dan ook niet letterlijk een droom, maar toont eerder de paniekerige gedachtestroom van Lou.

Lou wil haar ouders vragen of No mag blijven logeren. Maar hoe moet ze dat aanpakken? Voor we de echte vraag zien, tonen de filmmakers drie pogingen die zich enkel in haar fantasie afspelen. Drie leugens met steeds hetzelfde antwoord van de ouders: *"Natuurlijk, goed idee!"*

Deze keer worden de gedachten en angsten van Lou dus in beelden omgezet.

Andere films met een droomsequentie: BLACK SWAN (in deze

film zijn zoveel droomsequenties dat je niet meer weet wat echt is), THE BIG LEBOWSKI, TWILIGHT: NEW MOON, KUNG FU PANDA, TITANIC.

EEN ANIMATIEFILMPJE

NO ET MOI bevat een heel kort animatiefilmpje: de tekening van Lucas komt door de ogen van Lou tot leven en we krijgen een dansende en vliegende No te zien. Ook hier worden de gedachten van Lou in beelden omgezet: ze ziet dat No zich losgemaakt heeft van haar leven als dakloze, dat ze klaar is voor een vrolijk leven vol plezier.

Breitman: *“Dankzij dit korte animatiefilmpje hebben we heel wat voice-overs kunnen schrappen. We moesten het niet meer vertellen, want we hadden het al laten zien.”*

Hoewel deze techniek zelden gebruikt wordt, vind je ze terug in o.m. [ANNIE HALL](#), [KILL BILL VOL 1](#), [THE PIANO](#) en [LOLA RENNT](#).

FLASHBACK

In een film is een flashback letterlijk ‘een terugkeer naar achteren’: de lijn van het verhaal wordt even onderbroken door fragmenten uit het verleden, zodat we sommige

beslissingen en andere gebeurtenissen beter kunnen begrijpen. In [NO ET MOI](#) zit één flashback. De moeder van Lou heeft net ontdekt dat haar baby is gestorven aan wiegendood en is hysterisch aan het wenen. Het is een erg confronterende scene die niet alleen vertelt waarom de moeder depressief is, maar ook waarom de ouders van Lou zich relatief snel laten overhalen om No in huis te nemen.

In het boek vormt deze flashback een heel hoofdstuk dat begint met de pogingen om zwanger te worden en eindigt met de begrafenis van Thaïs.

De flashback is enorm populair en wordt in heel wat films toegepast. Denk maar aan [INCEPTION](#), [BATMAN BEGINS](#), [ETERNAL SUNSHINE OF THE SPOTLESS MIND](#), [RESERVOIR DOGS](#), [SLUMDOG MILLIONNAIRE](#), [THE BOURNE ULTIMATUM](#), [MINORITY REPORT](#) etc.

OOGHOOGTE VAN DE PERSONAGES

Een heel eenvoudige, maar efficiënte manier om de gedachten van de personages te laten zien, is om de camera steeds op de ooghoogte van dat personage te houden. Zo voel je je als kijker automatisch meer met dat ene personage verbonden. Voor de meeste films is dat de evidentie zelf, maar in [NO ET MOI](#) is dat anders. Daar zit je immers met een personage dat met haar 13 jaar een stuk kleiner is dan de meeste filmpersonages.

Breitman: *“Er zitten heel wat fragmenten in die gefilmd zijn met de camera op de schouder. Gelukkig had ik een fantastische cameravrouw die even groot is als Nina, de actrice die Lou speelt. De film zou niet gewerkt hebben met een cameraman van 1,80 meter.”*

Als je met de camera op de schouder filmt, lijkt het beeld heel actief. Het lijkt alsof je meer bent dan een passieve toeschouwer; want je wandelt letterlijk mee met de personages.

Andere films waar deze techniek opvalt: [L'ENFANT](#) (en alle films van de gebroeders Dardenne), [THE WRESTLER](#), [RAINING STONES](#), [BOY A](#), [STELLA](#).

VRAGEN

Door wiens ogen wordt de film verteld? Hoe weet je dat?

Hoe worden de gedachten van Lou duidelijk in de film? De film gebruikt verschillende technieken. Probeer er drie op te noemen. Wat is een voice-over?

Vind je de voice-over in [NO ET MOI](#) storend of net leuk?

Ken je nog films waar een voice-over in voor kwam?

Ken je nog andere films met een droomsequentie?

Waarom zit er een animatiefilmpje in [NO ET MOI](#)?

In [NO ET MOI](#) zit één flashback. Weet je waar?

Waarom is die flashback relevant?

OPDRACHT: VERANDEREN VAN VERTELPERSPECTIEF

Het verhaal van NO ET MOI wordt vanuit het standpunt van Lou verteld. We komen enkel te weten wat Lou weet, en we zijn constant bij haar. Dit heet 'vertelperspectief'. Als kijker beleef je het verhaal via Lou. Hoe zou de film eruit zien uit het perspectief van No?

Probeer het verhaal echt te reconstrueren vanuit wat zij beleeft. Begin op het moment dat een dertienjarig meisje haar vraagt of ze haar mag interviewen en eindig met No die de trein neemt zonder Lou.

Er zijn veel momenten waar je als kijker van NO ET MOI niet weet waar No naartoe is. Dit zal je nu allemaal moeten invullen.

Dit kan een schrijfpdracht zijn, of een gezamenlijke opdracht waar iedereen ideeën levert en uiteindelijk het beste idee gekozen wordt. Je kan er ook voor kiezen om het verhaal te laten vertellen vanuit de ogen van Lucas of de moeder van Lou.

OPDRACHT: SCHRIJF ZELF EEN VOICE-OVER

Bekijk samen het filmpje op [youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=UktaPoDi) onder de titel [Oktapodi \(2007\) - Oscar 2009 Animated Short Film](https://www.youtube.com/watch?v=UktaPoDi) (duur: 2.26 min.) Verdeel de klas in vier of vijf groepjes en laat ze een leuke voice-over bij het filmpje bedenken. De groepjes mogen zelf kiezen wie ze aan het woord laten. Het hoofdfiguurtje, een alwetende verteller, of misschien wel de meeuw die enkel op het einde te zien is. Belangrijk is dat de tekst niet letterlijk zegt wat er te zien is, maar dat de leerlingen een tekst schrijven die een meerwaarde geeft aan de beelden.

Jong en dakloos

ZWERFJONGEREN

In NO ET MOI spreekt men van S.D.F.: les personnes sans domicile fixe (personen zonder vast adres). In Nederland heeft men 'zwerfjongere' als specifieke term voor dakloze jongeren, en zijn er ook al tal van studies aan besteed.

Daaruit bleek dat zwerfjongeren met een complexe problematiek kampen, zoals:

- Veel jongeren hebben een verleden in de jeugdhulpverlening (ernstige problemen bij het opgroeien en in het opvoedingsproces, verwaarlozing, mishandeling, een in-ternaatsachtergrond)
- In een kwart van de gevallen is er sprake van een licht verstandelijke handicap.
- Een derde heeft ernstige of langdurige psychische problemen (ADHD, borderline-syndroom en psychose).
- Bij veel jongeren is sprake van problematisch gebruik van alcohol en/of softdrugs.

- Weinig jongeren hebben een opleiding afgerond.
- Bijna 40% heeft frequent contact met politie en justitie.

Interessant is dat je bovenstaande punten ook bij het personage No terugvindt. Zabou Breitman heeft dan ook verschillende meisjes ontmoet en gesproken die in dezelfde situatie zitten als No.

Zabou Breitman: *“Dergelijke meisjes spreken vaak vooral in termen van rechten, en nooit van plichten. ‘J’ai le droit!’ roepen ze steeds. Meer uitleg vinden ze niet nodig. En ze weten ook goed hoe ze hun opvoeders en sociaal werkers met een schuldgevoel kunnen opzadelen. ‘Jullie moeten voor mij zorgen, want ik heb geen ouders die dat willen doen.’ Zij vinden dat de samenleving hen van alles moet, maar zelf moeten ze niets. Ze gedragen zich vaak egocentrisch en narcistisch, maar dat kan ook moeilijk anders. Voor hen is het letterlijk een kwestie van overleven. Ze zijn voortdu-*

rend bezig met de vragen waar ze kunnen slapen en wat ze zullen eten.”

No draagt in de film bijvoorbeeld haar identiteitspapieren rond haar nek. Volgens Breitman is dat meer dan zomaar een authentiek detail, maar toont dit de harde realiteit: *“Ze draagt het op haar lichaam omdat ze het nergens anders kan achterlaten. Als ze het in haar rugzak zou steken, kan het ieder moment gestolen worden.”*

Wat de film niet laat zien, is hoe No op straat terecht gekomen is. Je krijgt wel een scene te zien waar haar moeder weigert om haar te zien, maar het waarom of hoe wordt niet verteld. Ook niet of No op school heeft gezeten, of hoe lang ze al op straat leeft.

Uit onderzoek blijkt dat een jongere pas dakloos wordt, na een periode waarin hij of zij met steeds meer problemen te kampen krijgt. Het begint vaak met een opvoedings- en ontwikkelingsprobleem en met problemen met ouders of opvoeders. Vaak is er sprake van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten. Schulden, drugsgebruik en overtredingen zorgen er vaak voor dat de jongere steeds dieper in de problemen zit.

DE KRINGLOOP VAN ARMOEDE

Voor wie eenmaal op straat terecht komt is het erg moeilijk om zijn leven weer op de rails te krijgen. Armoede ontstaat uit een veelheid van elementen, en uiteindelijk weet je niet meer wat oorzaak en wat gevolg is. Dit kluwen wordt omschreven als **de kringloop van de armoede**. Die zit ongeveer zo in elkaar:

De meeste armen zijn laag of niet geschoold en hebben slechts lager of middelbaar **onderwijs** (beroeps of bijzonder onderwijs) genoten. Sommigen verlaten de school zonder voldoende te kunnen lezen of schrijven. Lage scholing leidt meestal tot zwaar en laag betaald werk, vaak slechts tijdelijk, via interimarbeid of zwartwerk. Dus hebben ze een **laag en onstabiel inkomen**. Met een laag en onstabiel inkomen moet je op zoek gaan naar een **goedkope woning**. En dan gaat het meestal om kleine, vochtige, onveilige huizen met onvoldoende sanitaire voorzieningen.

Deze ongezonde woonsituatie, gevaarlijke werkomstandigheden en een onevenwichtige voeding

zullen in vele gevallen **gezondheidsproblemen** met zich meebrengen. Uit angst voor medische kosten en omwille van hun financiële situatie zullen ze pas in uiterste nood naar de dokter gaan.

SURFTIP: POVERTY IS NOT A GAME (PING) – EEN GAME OVER ARMOEDE

PING is een online spel voor gebruik in secundaire scholen, dat een basis moet bieden om met leerlingen van de 2de en 3de graad secundair onderwijs een gesprek aan te gaan over armoede en wat het betekent om arm te zijn. Je kruipt in de huid van Jim of Sofia, die door omstandigheden op straat belanden en hun eigen weg moeten vinden. <http://www.povertyisnotagame.com/>

VRAGEN

Hoe is No op straat terechtgekomen, denk je?

Kan je je voorstellen dat je zelf ooit op straat terecht komt? Waarom wel of waarom niet?

Is No's situatie haar eigen schuld? Hoe komt het dat No haar situatie niet kan veranderen, zelfs niet met de hulp van Lou?

Hadden Lou en haar ouders het anders moeten aanpakken?

Wanneer is iemand arm?

Zijn de problemen in Frankrijk anders dan in België, denk je?

RUGZAK

Wat zou je zelf meenemen als je, net als No, maar één rugzak had om al je spulletjes in te verzamelen? Misschien kan je de leerlingen echt een rugzak laten vullen en laten meebrengen naar de klas. Dan kunnen ze vertellen waarom ze bepaalde zaken wel of niet gekozen hebben?

Bibliografie

- DERREN, J-L. *No et moi - dossier d'accompagnement pédagogique*. Diaphana, Parijs, 2010
<http://www.noetmoi-lefilm.fr/dpeda/film.pdf>
- DE VIGAN, D. *No en ik*. Djimala Bakkour. Amsterdam, 2009
- GRANEC, L. *No et Moi – dossier de presse*. Diaphana, Parijs, 2010
- KERKDIJK, O. “Energie voor drie - Interview met Zabou Breitman over No et moi”, in: *Cinema.nl*, 2 maart 2011
<http://www.cinema.nl/artikelen/7299115/energie-voor-drie>
- TEMMERMAN, J. “Een scherpe blik op eenzaamheid – de Franse cineaste Zabou Breitman over haar nieuwe film No et Moi”, in: *De Morgen*, 16 november 2010
- WILLEMS, M. *Zwerfongeren, beleid en praktijk*. Spectrum, Arnhem, 2008

FICHE VOOR DE LEERLINGEN:

Op de volgende pagina vind je een fiche voor de leerlingen. Daarop staan een aantal trefwoorden, citaten en vragen die met de film te maken hebben. Je kan deze fiche gebruiken als leidraad tijdens de bespreking van de film.

ONLINE LESFICHE:

Een online lesfiche voor de leerlingen met fragmenten, extra beeldmateriaal en weetjes over de film vind je terug op de website www.filmfiches.be

Fiche voor de leerlingen

Zabou Breitman: "Wat de drie jongeren in elk geval met elkaar verbindt is de afwezigheid van de moederfiguur, waardoor ze elk op hun manier gedwongen werden om snel groot te worden."

<http://www.povertyisnotagame.com/>

Hoorde je in NO ET MOI een voice-over?

Is No's situatie haar eigen schuld?

De 19-jarige No wordt gespeeld door Julie-Marie Parmentier, een gevierde theateractrice van 30 jaar. Regisseur Zabou Breitman: "Oorspronkelijk gingen we op zoek naar professionele actrices van 19 jaar, maar die hadden allemaal een babyface die niet paste bij het harde leven van No."

Wat is het vertelperspectief in een roman? Heeft een film ook een vertelperspectief?

Hoe komt het dat No haar situatie niet kan veranderen, zelfs niet met de hulp van Lou?

Zag je in NO ET MOI een droom-sequentie?

Zag je in NO ET MOI een flashback?

Hadden Lou en haar ouders het anders moeten aanpakken?

NO ET MOI is een roman van de Franse schrijfster Delphine de Vigan. Het boek was een echte bestseller in Frankrijk, won verschillende prijzen en werd in meer dan 20 talen uitgebracht, ook in het Nederlands (onder de titel NO EN IK).

Hieronder zijn enkele veel voorkomende kenmerken bij dakloze jongeren. Welke zijn ook van toepassing op No?

- Een verleden in de jeugdhulpverlening
- Een licht verstandelijke handicap.
- Ernstige of langdurige psychische problemen
- Problematisch gebruik van alcohol en/of softdrugs.
- Geen opleiding afgerond.
- Frequent contact met politie en justitie.

Zabou Breitman: "Dat vage en verwarde gevoel om de wereld of tenminste één iemand te willen redden is zo typisch voor de adolescentie. Om onrecht te herstellen. Wat Lou nog niet beseft is dat zij daarmee eigenlijk ook zichzelf en haar eigen wereld wil redden."

BIJLAGE: FRAGMENTEN UIT HET BOEK NO EN IK

Hieronder vind je enkele fragmenten uit het boek NO EN IK. Weet je nog hoe deze fragmenten in de film voorkwamen? Zou je het anders kunnen aanpakken? Heb je na het lezen van deze fragmenten zin om het hele boek te lezen?

FRAGMENT 1

Ik kom regelmatig op station Austerlitz; op dinsdag en vrijdag, als de lessen afgelopen zijn. Ik kom er om naar de vertrekkende treinen te kijken, om de emoties van de mensen te zien, hun verdriet en blijdschap; ik kijk graag naar emoties van mensen (...) verliefde mensen nemen afscheid, oma's gaan terug naar huis, dames in lange jassen laten mannen met opgezette kragen op het perron achter, of omgekeerd. Ik kijk naar de vertrekkende reizigers, zonder te weten waar ze naartoe gaan, waarom en voor hoe lang; ze zwaaien naar elkaar door het raam en proberen nog iets te roepen, ook al zijn ze niet meer verstaanbaar. Als je geluk hebt zie je echt heftige afscheidsscènes, ik bedoel dat je voelt dat mensen elkaar lang zullen missen, of dat zo zal lijken (wat voor hen hetzelfde is), dan is het gevoel pas echt heftig: de lucht lijkt zwaarder en het is alsof ze alleen zijn, alsof er verder niemand is. Hetzelfde geldt voor de treinen die aankomen. Ik ga aan het begin van het perron staan en bekijk de wachtende mensen, hun gespannen, ongeduldige blik, hun zoekende ogen, en dan opeens verschijnt er een glimlach om hun lippen: ze tillen hun armen op, zwaaien, stappen af op de persoon op wie ze stonden te wachten en omhelzen hem of haar. Dat soort warme begroetingen vind ik het allerleukst. (p.11-12)

FRAGMENT 2

En als No nou eens bij ons kwam wonen? (...) Ik wacht een paar dagen voor ik met mijn idee kom. Ik wacht op het juiste moment. (...) Ik denk verschillende opties: No is de nicht van een klasgenote en komt van het platteland, ze zoekt werk als au pair om haar studie te bekostigen. No werkt als assistente op school en zoekt een kamer. No is net terug van een lange buitenlandse reis. Haar ouders zijn bevriend met mevrouw Rivery, mijn lerares Frans. No is de dochter van de conrector en haar vader heeft haar het huis uitgegooid omdat ze gezakt is voor haar examens. Ik bekijk de zaak van alle kanten, maar telkens stuit ik op hetzelfde probleem: No is in haar huidige toestand niet in staat een rol te spelen. Een warm bad en nieuwe kleren zullen daar niets aan veranderen. (p.102-103)

FRAGMENT 3

Op school zag ik Lucas weer (...) We hadden die dag een proefwerk en hij had de stof niet geleerd; ik wilde hem laten afkijken, maar hij taalde er niet naar; hij spiekt niet, verzint geen antwoorden, hij tekent figuurtjes in de kantlijn van zijn blad, dat voor de rest blanco blijft. Ik vind dat hij leuke personages tekent: ze hebben warrig haar, enorm grote ogen en prachtige kleren. (p.153)

FRAGMENT 4

Op een zondagmorgen heb ik mama horen schreeuwen, nooit zal ik die schreeuw vergeten.

Nog steeds als ik zit te dagdromen, als mijn gedachten alle kanten op gaan, als ik me verveel, als het een tijdje stil is om me heen, hoor ik die schreeuw, die me door merg en been gaat.

Ik ben naar de kinderkamer gerend, ik zag mama die Thai's door elkaar schudde, ze krijste, ik begreep het niet, ze drukte haar tegen zich aan, schudde haar weer en kuste haar. Thai's' ogen waren gesloten, mijn vader was al om een ambulance aan het bellen. Toen liet mama zich zakken op de vloer, boog zich ineengedoken over de baby, op haar knieën, huilde en riep: 'Nee nee nee.' (p.43-44)